

KORFA

N É P E S E D É S I H Í R L E V É L

A KSH Népeségtudományi Kutatóintézet kiadványa demográfiai kérdésekről

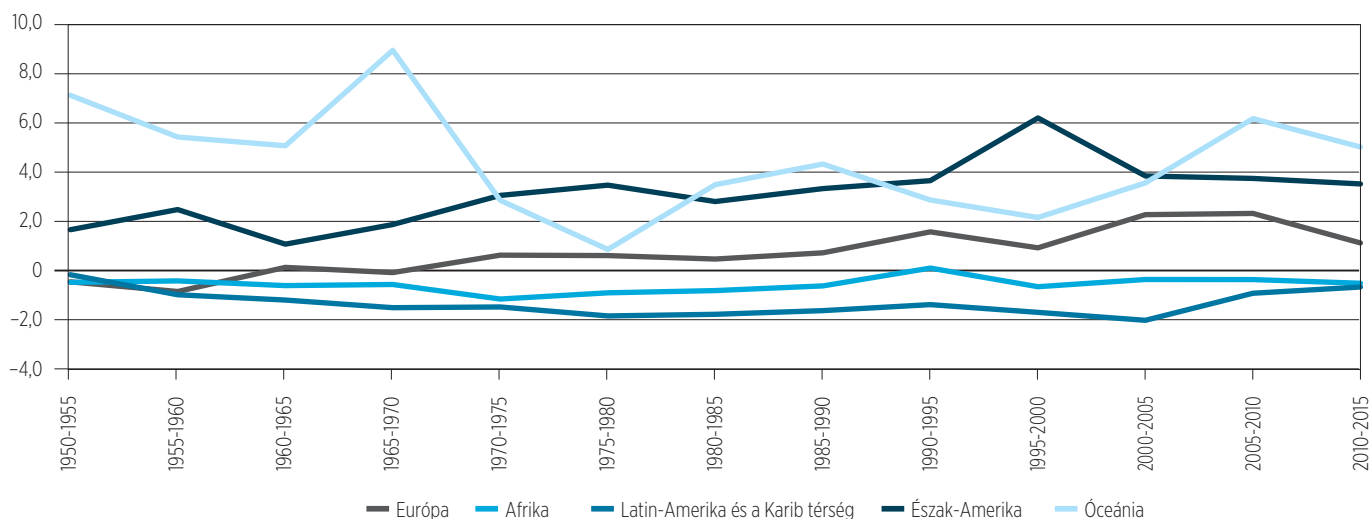
EURÓPA A GLOBÁLIS MIGRÁCIÓBAN 1990–2015 KÖZÖTT AZ ENSZ ÉS A VILÁGBANK STATISZTIKÁI TÜKRÉBEN

Az Európai Unió országainak lakosságát reprezentáló Eurobarometer-adatgyűjtés eredményei (Standard Eurobarometer 85 – Spring 2016) szerint 2016 tavaszára az európai közvélemény Európa fejlődése szempontjából már a legnagyobb arányban a „bevándorlást” jelölte meg problémaként. A Korfa demográfiai hírlével jelen számában azt vizsgáljuk meg, hogy a migrációs adatok mennyiben támasztják alá ezt a váltást a véleményekben, illetve a számok mennyiben mutatnak radikális változást a migrációs folyamatokban, amennyiben

az ENSZ és a Világbank egész kontinensre vonatkoztatott számait vesszük alapul.

Az Oroszországot, Ukrainát, Moldáviát és Belaruszt is magában foglaló Európa mint egységes terület a nettó vándorlási egyenleg tekintetében (születési ország szerint, a nem-menekült vándorok és a menekültek együttes becsült száma alapján)¹ befogadóvá vált a múlt század ötvenes éveitől kezdve, különösen a 2000-es években, de még nem éri el Észak-Amerika vagy éppen az Ausztráliát is magában foglaló Óceánia szintjét.

1. ábra: Nagy régiók szerinti nettó migrációs ráta, 1950–2015 (1000 főre vetítve)

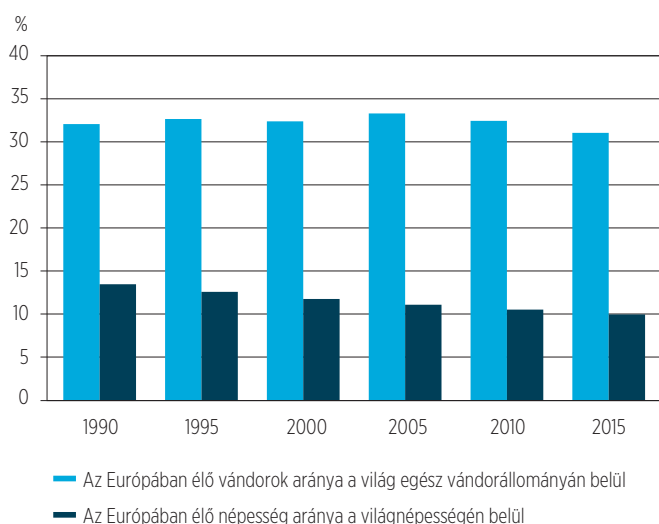
Forrás: World Population Prospects: The 2015 Revision.

¹ Nettó migráció: a bevándorlók száma mínusz a kivándorlók száma egy adott időszakban, elosztva a befogadó ország lakosságának ugyanabban az időszakban élő személy-évével (person year). Ezt a migránsok 1000 főre vetített nettó száma fejezi ki. A legtöbb országban ez a szám a nettó nemzetközi migráció becslésein alapszik, amelyet két népszámlálás közötti népességváltozás és természetes szaporulat különbségéből származtatnak.

A népszámlálások összevetése alapján képzett egyenleg szerint ez a szám egy és három ezrelék között mozog az évi többlet tekintetében, ami Európa egészét nézve évi plusz másfél millió ember beáramlását jelenti Európán kívülről, a majd 750 milliós népességhez képest. Amennyiben az átlagszám mögé nézünk, láthatjuk, hogy nagyon eltérő tapasztalatokkal rendelkeznek az egyes Európán belüli altérsegek vagy éppen országok. A volt szocialista kelet- és dél-európai országokban gyakori a mínusz 8–10 ezrelékes érték, sőt Albániában a kilencvenes évek elején ez a szám elérte az évi mínusz 27 ezreléket, miközben egyes nyugati államok esetében – mint például Németországban a kilencvenes évek első felében, vagy az Egyesült Királyságban a 2000-es évek elején – a plusz öt ezrelékes szintet is többször meghaladta. Tehát sok ország esetében az egyenlegek szintje alapján inkább elvándorlási válságról lehetne beszélni, mintsem bevándorlási nyomásról. Összességében Európa ugyan bevándorló kontinens, de messze nem a legextrémebb térség a világ többi régiójához képest. Az igaz, hogy az olyan nagy és népes kontinensek, mint Afrika és Ázsia összességében elvándorlást mutatnak, de ez már így van a múlt század hatvanas és hetvenes éveitől kezdve, az egyenleg számai pedig nem mutatnak nagy kiugrást az utóbbi időben, és a trendek meglehetősen stabilak.

Amennyiben a születési ország szerint meghatározott vándorállomány fő számait nézzük meg, amely a menekülteket és a más úton érkezetteket is magában foglalja, akkor igen érdekes kép tárul elénk.²

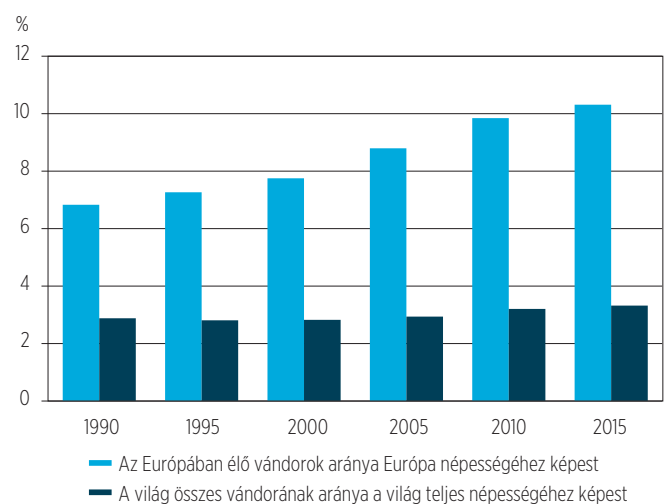
2. ábra: Az Európában élő vándorok aránya a világ egész vándorállományán belül, illetve az Európában élő népesség aránya a világ népességén belül, 1990–2015

Forrás: United Nations, Population Division, Department of Economic and Social Affairs: Trends in International Migrant Stock: The 2015 Revision.

Az európai országok az elmúlt közel harminc évben népességarányukhoz képest magas számban fogadtak be külföldön született embereket, de ez az arány az idők során nem változott, csak a világnépességen belüli aránya csökkent (14-ről 10%-ra). A kilencvenes évek elejétől Európa népességének aránya a világban lecsökkent 14 százalékról 10 százalékra, miközben a világ külföldön született állományának 31–34 százaléka mindvégig itt élt az ENSZ statisztikái szerint. Tehát részben igaz, hogy kontinensünk magas arányban fogad be külföldön születetteket, ez a szám azonban nem változik, csak a kontinens relatív népességaránya csökken. Az is igaz, hogy így népességarányosan nőtt a külföldön születettek aránya, hétről tíz százalékra, de még ez is csak részben tekinthető komoly változásnak, különösen mivel a növekedés viszonylag stabil volt az elmúlt időszakban.

3. ábra: Az Európában élő vándorok aránya Európa népességéhez képest, illetve a világ összes vándorának aránya a világ teljes népességéhez képest, 1990–2015

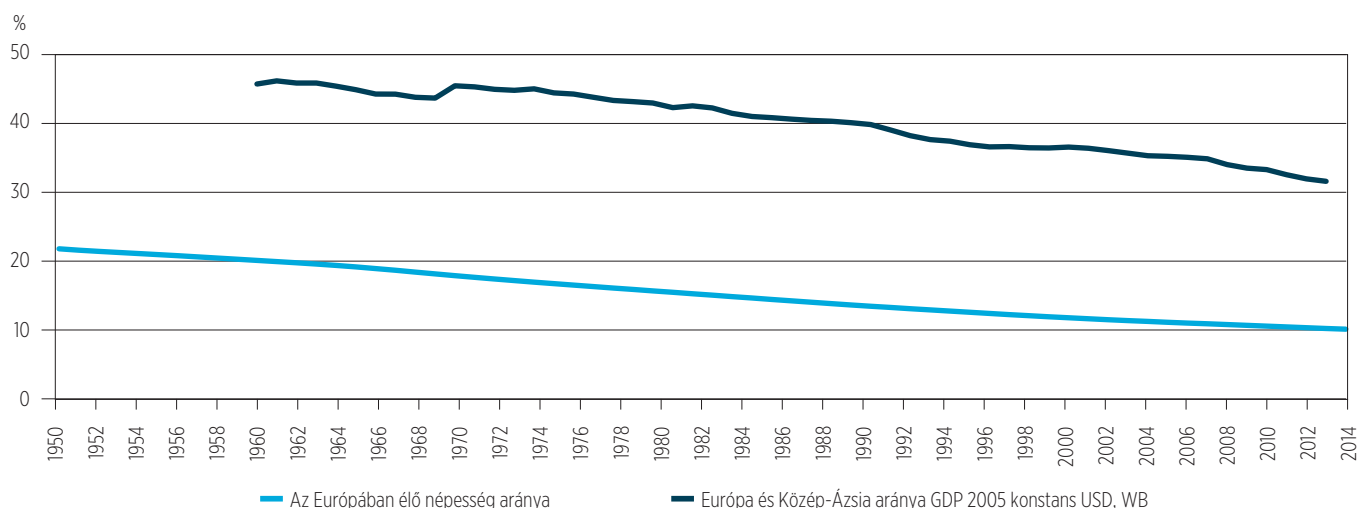
Forrás: United Nations, Population Division, Department of Economic and Social Affairs: Trends in International Migrant Stock: The 2015 Revision.

Sőt ha alaposabban megnézzük a számokat, megállapíthatjuk, hogy az Európában élő külföldi születésű népesség nagy aránya mögött leginkább a kontinensen belüli vándorok állnak, és az itt élő külföldiek 55 százaléka Európán belül született a 2013-as ENSZ migrációs mátrix adatai alapján. Tehát 2013-ban az itt élő bevándorlók mindösszesen 45 százaléka származott Európán kívülről, míg 1990-ben mintegy 41 százalékos arányt képviseltek az Európában élő külföldiek között (tehát ez az arány 3–4 százalékponttal emelkedett 2013-ra). Ezek a számok sem mutatnak komoly változást.

Amennyiben a világ vándorállományán belüli arányokat összevetjük a világ GDP-beli részesedéssel, akkor azt látjuk, hogy az európai térség súlya nemcsak a népesség, hanem a

² Az adatok minősége igen egyenetlen. Európa esetében általában a teljes külföldön született állomány adatai jelennek meg, másutt az UNHCR menekült adatait mechanikusan összeadták a külföldön születettek vagy a külföldi állampolgárok adataival. Az arányok változásának követésére azonban mindenképp alkalmasak ezek az adatok.

4. ábra: Az Európában élő népesség aránya, és Európa gazdasági súlya a világgazdaságban

Forrás: A népesség arányának forrása: World Population Prospects: The 2015 Revision. File POP/1-1: Total population (both sexes combined) by major area, region and country, annually for 1950–2100 (thousands) Estimates, 1950–2015, POP/DB/WPP/Rev.2015/POP/F01-1. A gazdasági arány forrása: World Development Indicators, The World Bank, 12 November 2015.

gazdasági súly tekintetében is csökken, miközben – mint azt fentebb láttuk – vándorlási súlya (az itt élők vándorok aránya a világ teljes vándorállományán belül) nem csökken. A Világbank statisztikái szerint – 2005-ös konstans USA dollárban mérve – az 1960-as évek elején 45 százalék körüli volt a súlya, majd az 1980-as évek végére 40 százalék alá süllyedt, és ma már 30 százalék közeli szinten van.

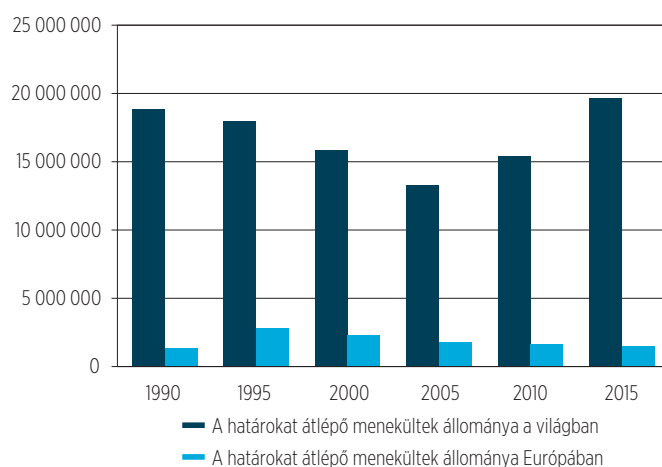
Tehát csökkenés figyelhető meg, és gazdasági súly tekintetében éppen az utóbbi években értük el a globális vándorlási súly szintjét (értsd: az Európában élő vándorok aránya a világ teljes vándorállományán belül). E kettő együtt már érdekes megvilágításba helyezi a trendeket, hiszen a gazdaságisúly-csökkenés jelentős globális privilégiumvesztést mutat a népességarányhoz képest, amely arány maga is csökkent, míg a vándorlás tekintetében ez a térség mára „vállalja fel” a gazdasági erőhöz mért szerepét. A két trend persze csak részben vethető össze tartalmilag. Ha azt feltételezzük, hogy szabad mozgás esetén a vándorló népesség mozgása nemcsak a jövedelmi szintek szerint alakul, hanem a világ gazdaságán belüli súly (a befektetések, munkahelyek, gazdasági lehetőségek eredményeképp) is számít, akkor Európa csak most ért el erre az „arányos” szintre. Míg ez korábban a magas, világátlag feletti vándorló részesedés ellenére sem alakult így.

A vándorlási kérdések felértékelődésében nyilvánvalóan szerepet játszik a főképp Európa közelében folyamatosan zajló háborúk és katonai beavatkozások miatt megindult tengeri és szárazföldi menekültáradatok médiában megjelent képe. Azonban ez esetben is meg kell néznünk a tényleges adatokat 2015-ig, hogy világosan lássuk, van-e radikális változás, legalábbis az adott ENSZ statisztikai adatforrások tekintetében.

Az ENSZ állományi statisztikái az elmúlt két évtizedben folyamatosan nagy számban mutatnak menekülteket, akik Európában mindvégig milliók számban éltek, sőt számuk és

főképp arányuk a kilencvenes évek második felében a 2015-ös szintek körül lehetett.

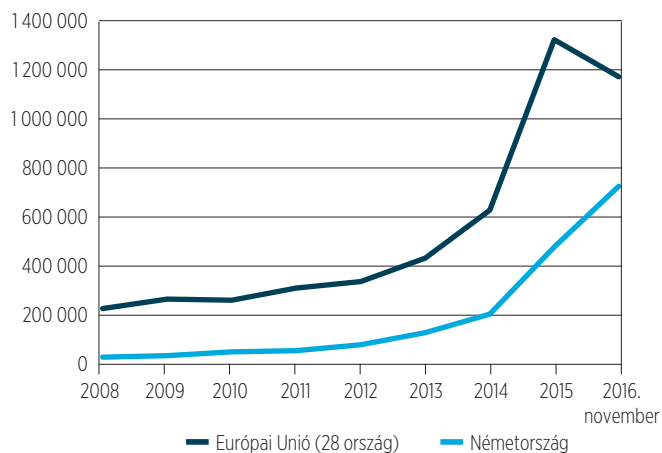
5. ábra: A határokat átlépő menekültek állománya a világban és Európában (abszolút számban)

Forrás: United Nations, Population Division, Department of Economic and Social Affairs: Trends in International Migrant Stock: The 2015 Revision.

Tehát, miközben a menekült státuszért folyamodók százezres számban érkeztek Európába a határokon átlépve (nemcsak az Európai Unióba, hanem pl. Oroszországba is az ukrán válság miatt), nem mondhatjuk, hogy 2015-ig Európában kivételesen nagy számban élnek menekültek állományi szinten. Európa a világ összes határt átlépő menekültjének 7–12 százalékát tudhatja a területén folyamatosan, ami megfelel, vagy éppen kicsit alatta marad a népesség arányának. Ha ehhez hozzávesszük a világgazdaságban betöltött szerepét, akkor ez az arány messze nem jelezne bevándorlási válságot.

6. ábra: A menekültkérelmek száma az EU-ban és Németországban 2008 és 2016. novemberéig

Forrás: Asylum and first time asylum applicants by citizenship, age and sex Annual aggregated data (rounded) [migr_asyappctza], Eurostat (utolsó frissítés: 2016. 12. 23; letöltve: 2017. 01. 17.).

Ezzel ellentétben, ha csak az EU-ra koncentrálunk, és az Eurostat éves áramlási adatait vesszük alapul, a kilencvenes évek elejéhez mérhető a számok emelkedése 2012 után. Németország például a Német Statisztikai Hivatal adatai szerint 2015-ben szinte éppen annyi először beadott kérelmet regisztrált, mint 1992-ben.

Tehát a főbb számok tekintetében vegyes kép kerekedik ki, és összességében azt mondhatjuk, hogy Európa szerepe részben stabil, részben pedig megváltozott a világ migrációs folyamataiban 1990 óta. Amennyiben csak a számokat vesszük alapul, az ellentétes irányú trendek és az egyes ciklikus folyamatok történeti összekapcsolódása részben megmagyarázhatja, hogy miért nőtt meg a közéleti feszültség a kontinensen a migráció kérdésében.

További információ:

Melegh Attila melegh@demografia.hu

KSH NÉPESSÉGTUDOMÁNYI
KUTATÓINTÉZET

KORFA – NÉPESEDÉSI HÍRLEVÉL

Szerkesztő: Kapitány Balázs kapitany@demografia.hu

Kiadó: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet

Cím: 1024 Budapest, Buday László utca 1-3.

Terjesztő: Ferkis Anna ferkis@demografia.hu

Telefon: 06-1-345-6947; Fax: 06-1-345-1115

ISSN 1586-7684 (nyomtatott) HU ISSN 2062-7599 (online)

TISZTELT OLVASÓNK!

A Korfa korábbi számai letölthetők a www.demografia.hu oldalról. A kiadvány szövege és ábrái tovább szerkeszthető formátumban igényelhetők Kapitány Balázs szerkesztőtől a kapitany@demografia.hu e-mail címen.